

Doklad o vlastnej vedeckej škole

Meno a priezvisko, tituly:	doc. PhDr. Klaudia Bednárová-Gibová, PhD.
Pracovisko:	Inštitút anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove
Funkčné zaradenie:	docentka
Odbor habilitačného konania a inauguračného konania:	Cudzie jazyky a kultúry

Uchádzačka o inauguračné konanie viedla od roku 2016 celkovo 7 doktorandov, pričom 5 z nich sú po úspešnej obhajobe dizertačnej práce (pozri priložený zoznam). Uchádzačka je v súčasnosti školiteľkou dvoch doktorandiek – Mgr. A. Hrabčákovej od roku 2022 v študijnom odbore Filológia, študijný program anglický jazyk a anglofónne kultúry (AJAK) na tému *Fansubbing & Crowdsourcing in Contemporary Translation Practice* a od roku 2023 internej doktorandky¹ Mgr. Anastasiye Karnaukh na tému *The Translator's Personality, Translation Style and Quality: Relationships & Connections*.

Nižšie uvádzame zoznam vedených dizertačných prác v anglickom aj slovenskom jazyku (vzhľadom na skutočnosť, že väčšina z nich bola napísaných v angličtine), vrátane roka obhajoby práce.

- Mgr. Tomáš Hájik (2019) Metafora v odbornej terminológii železničnej dopravy a jej preklad
- Mgr. Henrieta Kuzderová (2022) Ideologies in English Literary Translation. Based on Translation Solutions through the Prism of the Novels *The Tin Drum* and *Rivers of Babylon*/
Ideológie v anglickom umeleckom preklade. Prekladateľské riešenia cez prizmu románov *Plechový bubienok* a *Rivers of Babylon*
- Mgr. Andrii Galaidin (2023) A Cross-Cultural and Cross-Field Analysis of English Abstracts/Medzikultúrna a medziodborová analýza anglických abstraktov
– zahraničný PhD. študent
- Mgr. Juliána Pavlinská (2024) The Evolution of Female Characters in the High Fantasy Genre/Vývin ženských postáv v žánri high fantasy
– v pozícii školiteľ špecialista
- Mgr. Vladislav Hrežo (2024) Manifestations of Eurolect in EU Institutional-Legal

¹ Od 1. 9. 2024 prestúpila A. Karnaukh zo zdravotných a rodinných dôvodov na externú formu doktorandského štúdia.

Ako dokumentuje daný prehľadový zoznam, kandidátka o inauguračné konanie viedla dizertačné práce z problematiky translácie metafory v odbornej terminológii, eurolektu v nadnárodných právnych textoch a ideológii v umeleckom preklade v anglicko-nemeckom kontrastívnom pláne. V poslednom období sa v interdisciplinárnej spolupráci koncentruje na, u nás málo preskúmanú, oblasť psychotranslatológie a fenomén fansubbingu v súčasnej prekladateľskej praxi. V dizertačnej práci *Manifestations of Eurolect in EU Institutional-Texts* Mgr. V. Hrežo nadväzuje na skoršie vedecké dielo svojej školiteľky v predmetnej oblasti výskumu, pričom je potrebné zdôrazniť, že výskum slovenského eurolektu v inštitucionálnych textoch doteraz absentuje. Marginálna pozornosť mu nebola venovaná ani v rámci novšieho *Eurolect Observatory Project* (2013 – 2020) pod vedením talianskej profesorky L. Mori. Uchádzačka viedla tiež lingvistickú dizertačnú prácu zahraničného doktoranda Mgr. Andria Galaidina z Polonia University in Czeszochowa v Poľsku, so zameraním na medzikultúrnu a medziodborovú analýzu anglických abstraktov z tematických oblastí ekonómie, medicíny a jazykovedy v porovnaní rodených a nerodených hovoriacich anglického jazyka. Zaujímavým momentom vo vedení doktorandov je aj pozícia školiteľky špecialistky na tému *The Evolution of Female Characters in the High Fantasy Genre*, kde kandidátka nadväzuje na svoju záľubu v anglofónnej beletrii ako aj semestrové štúdium anglickej literatúry na univerzite v Boltone (Veľká Británia) počas magisterského štúdia v roku 2005.

Kvôli komplexnosti pohľadu na vytvorenie vlastnej vedeckej školy, a to predovšetkým v oblasti translatológie, uvádzame krátku anotáciu odovzdaných dizertačných prác.

- Mgr. Tomáš Hájik (2019): Metafora v odbornej terminológii železničnej dopravy a jej preklad

Dizertačná práca sa zaoberá analýzou použitia odbornej metafory v oblasti železničnej terminológie. V centre pozornosti stojí prepojenie mentálnych a kognitívnych procesov pri interpretácii metafory v odbornej terminológii. Cieľom práce je špecifikovať povahu (terminologickej) metafory v odbornom jazyku s kategorizáciou jej zdrojovej domény a zistiť mieru metaforickosti prekladových ekvivalentov, pričom sa v rámci kontrastívnej analýzy zameriava na podobnosti a rozdiely skúmanej terminológie pri translácii. Hoci problematika metafory nepredstavuje v lingvistike či translatológii absolútne novum, výskum metafory v

odbornom jazyku nemožno považovať za predimenzovaný. Skúmané termíny sú kompiláciou slovníkovej a glosárovej excerpčnej práce, na základe modifikácie metódy *metaphor identification procedure* (MIP) navrhnutou expertnou skupinou The Pragglejazz Group (2007) berúc do úvahy ich aktuálnosť či spojitosť s odbornou praxou. Výsledky výskumu ukazujú, že termíny zdrojovej domény ĽUDSKÉ TELO a ŽIVOČÍCHY sú najviac zastúpené v rámci excerpcie termínov zdrojového jazyka (t. j. anglického). Výskum však kvantitatívne preukázal, že slovenské prekladové termíny sú prevažne nemetaforickej povahy. Za praktický prínos práce považujeme vytvorený glosár a obrazovú prílohu excerpovaných termínov, ktoré môžu slúžiť ako pomôcka prekladateľom a používateľom železničnej terminológie v praxi.

- Mgr. Henrieta Kuzderová (2022): Ideologies in English Literary Translation. Based on Translation Solutions through the Prism of the Novels *The Tin Drum* and *Rivers of Babylon*

Dizertačná práca sa venuje úlohe prekladateľa z ideologickej perspektívy: tematizuje povahu konania prekladateľa vrátane otázky, ako ho pri translácii ovplyvňujú rôzne faktory a najmä ideológie. Praktická časť analyzuje anglické preklady dvoch vybraných románov – *Plechový bubienok* od nemeckého spisovateľa Güntera Grassa a *Rivers of Babylon* od Petra Pišťanka. Oba romány zobrazujú ideológie, a to ideológiu nacistickú a ideológiu socialistickej a postsocialistickej éry. Predmetom analýzy sú tendencie prekladateľov pri preklade ideológií, voľba prekladateľských stratégií a prekladateľských riešení, ako aj vplyvy na ich rozhodnutia pri preklade. Na odhalenie vzťahov medzi jazykom a ideológiou sa využíva kvalitatívny výskum, konkrétne kritická analýza diskurzu (CDA). Ideológie v skúmaných prekladoch sa analyzujú tak na mikroúrovni, ako na slovách a frázach, ako aj na makroúrovni jazyka, a na situáciách vyobrazených v románoch. Výsledky výskumu naznačujú, že tendencie prekladateľských stratégií a riešení môžu byť ovplyvnené šírením jazykov, ako aj povedomím o cieľovej kultúre a histórii. „Makroexotizácia“ funguje ako efektívna stratégia na dosiahnutie autentického účinku medzi čitateľmi, keďže cieľoví recipienti môžu zažiť ideológie prostredníctvom príbehov postáv, a to aj bez toho, aby im prekladatelia poskytli ďalšie vysvetlenia ideologických javov. Dizertácia tak ponúka autentický pohľad na spôsob, akým sa v umeleckom preklade narába s ideológiou a čím všetkým môžu byť prekladateľské stratégie a riešenia ovplyvnené. V neposlednom rade upriamuje pozornosť na rastúci potenciál inverzného prekladu.

- Mgr. Andrii Galaidin (2023): A Cross-Cultural and Cross-Field Analysis of English Abstracts

Autor sa dizertácii koncentruje na medziodborovú a medzikultúrnu analýzu anglických abstraktov písaných rodenými a nerodenými hovoriacimi anglického jazyka. Hlavným cieľom dizertačnej práce je zistiť, či existujú medzikultúrne rozdiely medzi anglickými abstraktmi vedeckých prác napísanými anglofónnymi a neanglofónnymi autormi z hľadiska rétorických a jazykových prvkov, ktoré títo autori konvenčne používajú. Sekundárnym cieľom práce je určiť,

či disciplinárny odbor, do ktorého vedecká práca patrí, nejakým spôsobom ovplyvňuje štruktúru abstraktu a spôsobuje vznik tzv. odborovo orientovaných znakov. V práci sa podrobne identifikujú rozdiely a podobnosti medzi 120 abstraktmi z troch zvolených vedných odborov, t. j. lingvistiky, medicíny a ekonómie. V dizertácii sa analyzuje typológia abstraktov, ich rétorická organizácia, zvolené jazykové premenné, kolokáty so zámenami ako aj prítomnosť autora, využívajúc metodológiu kombinácie kvantitatívneho a kvalitatívneho výskumu. Výsledky výskumu prezentujú rozdiely a podobnosti medzi abstraktami z hľadiska kultúrnej, akademickej ako aj disciplinárnej identity autorov. Uvedené sú aj pedagogické implikácie, keďže výsledky tejto dizertačnej práce môžu byť užitočné pre začínajúcich vedcov-akademikov za účelom zlepšenia ich zručností a kompetencií v oblasti akademického písania v anglickom jazyku.

- Mgr. Juliána Pavlinská (2024): The Evolution of Female Characters in the High Fantasy Genre

Táto dizertačná práca z oblasti prieniku fantasy literatúry a feminizmu sa zaoberá analýzou vývoja ženských postáv v žánri vysokej fantasy. Cieľom práce je zistiť, či a ako sa zmenilo zobrazovanie ženských postáv v tomto žánri. Vysoká fantasy bola historicky doménou mužských spisovateľov aj fanúšikov, kde ženy, či už ako spisovateľky, čitateľky, alebo postavy, mali len limitované miesto. V rámci rozširovania ženského povedomia je preto dôležité zdokumentovať zmeny v rámci evolúcie ženských postáv v knihách a knižných sériách napísaných spisovateľkami na základe komparatívnej tematickej analýzy. Predmetom výskumu sú tri knižné série z troch hlavných období vo vývoji fantasy literatúry, a to séria *Earthsea* od Ursuly K. LeGuinovej, *The Curse of Chalion* od Lois McMasterovej Bujoldovej, a *Witchlands* od Susan Dennardovej. Na základe už existujúceho výskumu sa očakáva, že zmena v zobrazení ženských postáv je prítomná a odráža zmeny nie len vo fantasy literatúre ako takej, ale aj v spoločnosti. Najvýraznejšie zmeny sa predpokladajú v doménach samostatnosti a akčnosti ženských postáv, pričom sa nazdávame, že autorky z polovice 20. storočia tvorili najmenej samostatné akčné ženské postavy. Táto dizertácia ponúka aj základy kategorizácie fantasy literatúry nie len z pohľadu vývoja postáv, ale aj samotného žánru.

- Mgr. Vladislav Hrežo (2024): Manifestations of Eurolect in EU Institutional-Legal Texts

Ambíciou tejto dizertačnej práce je vyplniť medzeru, ktorá v súčasnosti existuje v súvislosti s výskumom eurolektu v slovenskej jazykovej verzii inštitucionálno-právnych textov EÚ. Práca sa zameriava na interlingválny eurolekt z pohľadu používania vybraných morfosyntaktických tvarov – pasívnych a neosobných štruktúr v anglickej jazykovej verzii inštitucionálno-právnych textov EÚ a zároveň sleduje ich diachrónne variácie v preklade v slovenských ekvivalentoch. Dizertácia sa opiera o textové a korpusové prístupy a aplikuje tzv. zmiešanú metódu ako

kombináciu kvalitatívneho a kvantitatívneho výskumu. Na účely analýzy diachrónnych variácií boli zostavené špecifické anglicko-slovenské paralelné korpusy pozostávajúce z 22 nariadení EÚ, z ktorých 11 bolo vydaných v období po vstupe Slovenska do EÚ v rokoch 2005 – 2007, zatiaľ čo druhá časť textov patrí do súčasného obdobia (2021 – 2023). Ako metodologický nástroj kvantitatívnej analýzy korpusov bol použitý *Sketch Engine Corpus Query Tool*. Na základe manuálnej kvalitatívnej analýzy všetkých výstupov vyhľadávania poskytnutých korpusovým nástrojom bol identifikovaný ako hlavný spôsob prekladu pasívnych štruktúr z angličtiny do slovenčiny preklad pasíva pasívom, a to s narastajúcou tendenciou v súčasnom období, zatiaľ čo preklad pasíva gramaticky aktívnym tvarom zaznamenal pokles. To môže poukazovať na translatologicky špecifický spôsob primárnej voľby prekladateľov, ktorý súvisí s eurolektom a prevažuje nad ostatnými možnosťami odporúčanými oficiálnymi inštitucionálnymi príručkami. Tieto zistenia naznačujú, že funkcia prekladu je nadradená jeho forme. Okrem toho výskum potvrdil diachrónnu variáciu v používaní anglických modálnych slovies vyjadrujúcich povinnosť *shall* a *should* a prítomného času v rámci pasívnych štruktúr. Kvalitatívna empirická analýza celkovo potvrdila zmeny, ktoré nastali v prekladateľských tendenciách v sledovanom časovom období.

Dôkazom systematickej práce s doktorandmi, ktorá viedla k vytvoreniu vlastnej vedeckej školy, je aj spoločné publikovanie v renomovaných časopisoch indexovaných v databázach SCOPUS/Web of Science, a to konkrétne:

KUZDEROVÁ, Henrieta a Klaudia BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, 2021. The impact of ideologies on the translator's work: a conceptual reflection and application. In: *Hermēneus. Revista de Traducción e Interpretación*. Roč. 23, s. 31-67. ISSN 2530-609X. Dostupné z: <https://doi.org/10.24197/her.23.2021.31-67>;

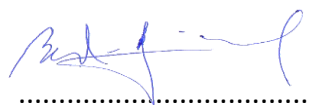
HREŽO, Vladislav a Klaudia BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, 2022. Eurolect in translation on the move: diachronic variation of translation of the passive in institutional-legal texts. In: *Lublin Studies in Modern Languages and Literature* (Special Issue: Languages and Texts as Objects of Translation and Translation Research, Guest editors: Paweł Bąk & Anna Małgorzewicz). Roč. 46, č. 2, s. 45-60. ISSN 2450-4580. Dostupné z: <https://journals.umcs.pl/lsmll/article/view/13587>;

GALAJDIN, Andrii a Klaudia BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, 2023. A cross-disciplinary analysis of authorial voice in the rhetorical structures of research article abstracts in the fields of linguistics and economics written by native and non-native English speakers. In: *CrossRoads. A Journal of English Studies*. Roč. 40, č. 1, s. 35-60. ISSN 2300-6250. Dostupné z: <https://czasopisma.filologia.uwb.edu.pl/index.php/c/article/view/2067>.

Vo všetkých prípadoch uchádzačka o inauguračné konanie zodpovedala za celkový koncept štúdie, konkrétny dizajn výskumnej metodológie, spracovanie teoretickej časti, zhodnotenie analýz, zapracovanie pripomienok z recenzných konaní ako aj komunikáciu s časopiseckým periodikom. Doktorandi realizovali zber a analýzu výskumných dát a pod vedením školiteľky podľa jej pokynov aktívne participovali na príprave štúdií vo všetkých fázach vzniku (selekcia relevantnej pramennej literatúry, teoretické vstupy, aplikačno-analytická časť) a publikačného procesu. Uvedené publikačné výstupy možno vnímať ako dôkaz sústredeného vedenia a mentorstva kandidátky, ktorej záleží na profesionálnej podpore svojich doktorandov, aj vo forme publikačných výstupov za účelom zdieľania spoločného výskumu so širšou odbornou verejnosťou v zahraničí. Kandidátka týmto spôsobom poskytla doktorandom príležitosť rozvíjať svoje výskumné zručnosti na základe niekoľkonásobnej spätnej väzby, zvládnuť tak autenticky špecifiká akademického písania v angličtine a pochopiť nuansy publikačného procesu v indexovaných periodikách v súčasnom akademickom svete.

V neposlednom rade považujeme za dôležité spomenúť skutočnosť, že aj na základe spomínaného publikačného výstupu v časopise *Hermēneus. Revista de Traducción e Interpretación*, ktorý patrí medzi najprestížnejšie indexované časopisy v rámci hispánskej translatológie, bola kandidátka v decembri 2023 oslovená samotným šéfredaktorom časopisu prof. J. M. Zarandonom Fernándezom stať sa novou členkou jeho vedeckého výboru.

V Prešove 24. 9. 2024

doc. PhDr. Klaudia Bednárová-Gibová, PhD.